

O propozycji warunkowego zawieszenia wykonania zakazu prowadzenia pojazdów

KATARZYNA ŁUCARZ

Katedra Prawa o Wykroczeniach i Karnego Skarbowego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

Instytucja warunkowego zawieszenia wykonania środków karnych, jakkolwiek nie znajduje obecnie normatywnego odzwierciedlenia w przepisach kodeksu karnego z 1997 r., nie jest jednak zagadnieniem zupełnie nowym. Świadczy o tym chociażby dyskusja, jaka miała miejsce w literaturze prawa karnego przy okazji prac nad projektem kodeksu karnego PRL z 1956 r., w której pomimo wielu krytycznych uwag, coraz mocniej utrwalał się pogląd dopatrujący się sprzeczności w fakcie uprawnienia sądu do zawieszenia wykonania kary zasadniczej, zwłaszcza kary pozbawienia wolności, a pozbawienia sądu możliwości czynienia tego w odniesieniu do kar dodatkowych (obecnie występujących pod nazwą środków karnych). Twierdzono wówczas, nie bez racji zresztą, iż w rozwiązaniu, które nie przewiduje w przypadku zawieszenia kary zasadniczej zawieszenia wykonania kar dodatkowych, tkwi pewna doza inercji¹. Zaniechanie wykonania kary zasadniczej presumuje niejako możliwość uznania skazania za niebyłe, jeżeli skazany w okresie próby nie popełnił nowego przestępstwa, a skoro tak, to powstaje pytanie, czy słuszne jest w tych warunkach wykonywanie takich kar dodatko-

¹ W. Winawer, *Dyskusja nad projektem części ogólnej kodeksu karnego*, PiP 1955, z. 6, s. 982.

wych, jak pozbawienie czy ograniczenie praw, w zakresie których skazanie to nie będzie mogło być uznane za całkowicie „niebyłe” z uwagi na nieodwracalne fakty, takie jak np. utrata odznaczeń, zatrudnienia czy uprawnień do prowadzenia pojazdów². Nietrudno zauważyć, iż wyrażona wiele lat temu teza, wówczas nowatorska w nauce prawa karnego, zachowuje swoją aktualność do dzisiaj, rodząc przy tym jednocześnie pokusę ponownego rozważenia kwestii wprowadzenia do obowiązującego zestawu środków penalnych stosowanych oprócz kar bądź zamiast nich instytucji warunkowego zawieszenia wykonania środków karnych. Wprawdzie propozycja rozszerzenia instytucji warunkowego skazania na środki karne może także współcześnie wydawać się dość kontrowersyjna, to jednak warto w tym miejscu przypomnieć, iż również w poprzednim stanie prawnym istotny sprzeciw w doktrynie prawa karnego wzbudzała możliwość stosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary grzywny jako kary zasadniczej. Spotkać można było pogląd, według którego ograniczenie możliwości stosowania warunkowego zawieszenia kary tylko do kary pozbawienia wolności znajduje oparcie w przesłankach dotyczących celu tej instytucji. Uznawano bowiem, iż powstrzymanie sprawcy od recydywy i społecznie wychowawczy wpływ samej groźby wykonania kary są najbardziej osiągalne przy stosowaniu warunkowego zawieszenia wykonania kary o takich właściwościach, jakie ma kara pozbawienia wolności³. Tymczasem kodeks karny z 1997 r. przełamał w tym względzie obowiązujące stereotypy i rozszerzył zakres zastosowania warunkowego skazania także na karę grzywny oraz karę ograniczenia wolności.

Warunkowe zawieszenie wykonania kary, podobnie jak pozostałe środki związane z poddaniem sprawcy próbie, stanowi swoistą formę premii, przybierającą postać zaniechania wykonania kary, stosowaną wobec osoby, przeciwko której jest skierowane postępowanie karne. Charakterystyczną cechą tego rodzaju środka reakcji prawnokarnej, co ujawnia się już w ustawowej terminologii, jest jego warunkowość. Polega ona na tym, że środek ten jest stosowany na okres próby i połączony

² *Ibidem*.

³ Por. I. Andrejew, L. Lernell, J. Sawicki, *Prawo karne Polski Ludowej. Zarys wykładu części ogólnej*, Warszawa 1950, s. 320–322; S. Bancerz, L. Lernell, *Prawo karne. Podstawowe zagadnienia części ogólnej*, Warszawa 1948, s. 136.

z nałożeniem określonych obowiązków na sprawcę przestępstwa. Wymienione właściwości, tj. okres próby oraz możliwość nałożenia obowiązków na sprawcę, pozwalają na usytuowanie tej instytucji w szeroko rozumianym systemie probacji. Wprawdzie w uzasadnieniu projektu rządowego⁴ podkreślono, iż żadna z instytucji określonych w rozdziale VIII k.k. nie odpowiada dokładnie anglosaskiemu wzorcowi *probation*, to jednak w tymże uzasadnieniu wyraźnie mówi się o obowiązkach probacyjnych związanych ze stosowaniem środków unormowanych w tym rozdziale. Obowiązki powyższe określane są przy tym najczęściej w literaturze karnistycznej jako środki o charakterze probacyjnym, mające charakter zobowiązań prawnokarnych o wyraźnym resocjalizacyjnym celu ich nałożenia, u podstawy których leży założenie, że nawet bez tytułu egzekucyjnego, przez samą groźbę podjęcia warunkowo umorzonego postępowania, czy wykonania warunkowo zawieszony kary, czy też odwołania przedterminowego zwolnienia wywołany zostanie zamierzony skutek wychowawczy i sprawca naprawi szkodę wyrządzoną czynem przestępczym.

Dystansując się w tym miejscu z uwagi na przedmiot niniejszego opracowania od szczegółowych rozważań dotyczących charakteru i istoty warunkowego zawieszenia kary, należałoby zwrócić uwagę, iż merytorycznie najistotniejszym warunkiem orzekania tej instytucji jest dodatnia prognoza kryminologiczna oparta na właściwościach i warunkach osobistych sprawcy oraz na jego dotychczasowym sposobie życia, która zakłada, że sprawca nie powróci na drogę przestępczą, mimo że orzeczona kara nie zostanie wykonana⁵. Pozwala to przyjąć, iż warunkowe skazanie stanowi dowód pewnego zaufania do sprawcy, iż będzie on przestrzegał porządku prawnego, prowadząc m.in. uczciwe życie, wzmocniony możliwością, jak wskazano powyżej, nałożenia nań środków mających charakter zobowiązań prawnokarnych o wyraźnym wychowawczym celu ich oddziaływania. Może zdarzyć się przy tym, iż to właśnie bezwarunkowe wykonanie środka karnego skłoni sąd do przyjęcia dodatniej prognozy kryminologicznej sprawcy, a w następ-

⁴ Uzasadnienie rządowego projektu kodeksu karnego, [w:] *Kodeks karny. Kodeks postępowania karnego. Kodeks karny wykonawczy. Nowe kodeksy karne z 1997 r. z uzasadnieniami*, Warszawa 1997, s. 160.

⁵ Wyrok SN z dn. 10.05.1995 r. – II KRN 28/95, Prok. i Pr. 1995, z. 10, poz. 3.

stwie do zawieszenia wykonania kary⁶. Nie wykluczając tego rodzaju sytuacji, należy jednak zauważyć, iż wykonanie środków karnych stanowić będzie z reguły wyraz braku pełnego zaufania do warunkowo skazanego i jako niemała dolegliwość może utrudnić proces dobrowolnie rozpoczętej resocjalizacji sprawcy czynu przestępczego⁷. Zawieszenie wykonania jedynie kary może bowiem okazać się tylko częściową przestrogą, a niekiedy może nawet sprzeciwiać się logicznej konstrukcji tej instytucji. Konieczne staje się zatem zapobieżenie tego rodzaju negatywnym następstwom. Środkiem prowadzącym do tego celu może być właśnie instytucja warunkowego zawieszenia wykonania niektórych środków karnych. Możliwość taka powinna istnieć w sytuacji, w której organ orzekający, zawieszając wykonanie kary, uznaje ponadto za niecelowe wykonanie również samego środka karnego. Decydującym w tej mierze względem powinno być wymaganie wychowawczego oddziaływania na skazanego. Przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary chodzi bowiem nie tylko o uniknięcie demoralizujących następstw pobytu w więzieniu przestępcy przypadkowego, w odniesieniu do którego na ogół wystarcza zaistnienie samego zagrożenia wykonania zawieszonych kary jako czynnika skłaniającego do przestrzegania norm prawno-karnych, lecz przede wszystkim o jego wychowanie. To z tego stanowiska sąd powinien decydować o wymiarze kary i środka karnego oraz o celowości ewentualnego zawieszenia wykonania obu tych środków penalnych. Należy mieć przy tym świadomość, iż całkowity lub chociażby szeroki zakaz łączenia zawieszenia wykonania kary z orzeczeniem środków karnych mógłby przekreślić ich profilaktyczną rolę. Mając to ostatnie wskazanie na względzie, wydaje się, że rację mają ci autorzy, którzy twierdzą, iż należy unikać w omawianym zakresie schematycznych rozwiązań, albowiem to sąd powinien być uprawniony do podejmowania decyzji, czy i w jakim zakresie wraz z zawieszeniem kary, w szczególności kary pozbawienia wolności, należy zawiesić wykonanie orzeczonych wraz z tą karą środków karnych⁸. Z uwagi na wyjątkowy charakter tej instytucji organ ten nie powinien być tu krępowany żadnym

⁶ M. Leonieni, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary. Podstawy stosowania*, Warszawa 1961, s. 77.

⁷ *Ibidem*.

⁸ M. Leonieni, *Warunkowe skazanie a kary dodatkowe*, PiP 1959, z. 8–9, s. 352.

dotkającym ograniczeniem poza już wskazanym. Takie rozwiązanie wydaje się zgodne z zasadą indywidualizacji odpowiedzialności karnej, a dodatkowo unika krańcowości odmiennych rozstrzygnięć i bardziej niż inne odpowiada wymaganiom praktyki.

Przenosząc te ogólne w swym charakterze uwagi na grunt rozważań dotyczących środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów, nie sposób nie dostrzec, iż rozwój motoryzacji sprawił, że pojazd mechaniczny pełni obecnie funkcję „protezy” uzupełniającej działanie organizmu. Staje się tym samym nieodłącznym składnikiem codziennego życia jednostki, a uniemożliwienie mu korzystania z tego pojazdu za to, że był on narzędziem przestępstwa – odczuwalną dolegliwością. Jakkolwiek w literaturze karnistycznej zaznacza się, że dolegliwość jest elementem wtórnym w stosunku do stawianych zakazowi celów penalnych, wśród których na czoło wysuwa się przede wszystkim udaremnienie skazanemu szkodliwej działalności, podobnej do tej, która wyraziła się w popełnionym przestępstwie, to jednak nietrudno zauważyć, że często dorównuje on dolegliwością karom, a niejednokrotnie ją przewyższa. Niemożność prowadzenia pojazdu mechanicznego pociąga bowiem dla skazanego określone ujemne skutki z tego m.in. powodu, że jak wskazano powyżej, własny pojazd stał się w obecnych czasach doskonałym środkiem szybkiego, a przy tym wygodnego podróżowania oraz przewozu różnych towarów. Zakaz może być szczególnie dotkliwy dla kierowców zawodowych lub osób, którym pojazd jest potrzebny do wykonywania zawodu. W takich wypadkach orzeczenie takiego zakazu równa się w skutkach z zakazem wykonywania zawodu. Zmusza skazanego do zmiany pracy, odrywa go od dotychczasowego środowiska, godzi w jego ambicje i zainteresowania, przekreśla lub pomniejsza jego dotychczasowy dorobek, ale przede wszystkim odbija się ujemnie na jego sytuacji materialnej⁹. O ile zatem w stosunku do kierowców amatorów zakaz prowadzenia pojazdów oznacza najczęściej wyrzeczenie się przyjemności prowadzenia pojazdów, o tyle wobec kierowców zawodowych rzutuje na ich pozycję finansową.

Mając przeto na uwadze obraz następstw wynikających z orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów, a zwłaszcza fakt, iż jest on zróżnicowany, inny u kierowców zawodowych, a inny u amatorów, zasadna wydaje

⁹ M. Kulczycki, *Czy schematyzm myślenia sędziowskiego?*, GP 1976, nr 5, s. 3.

się propozycja stosowania warunkowego skazania w odniesieniu do tego środka karnego¹⁰. Jest ona uzasadniona, tym bardziej że przewidywał ją swego czasu projekt kodeksu karnego w redakcji z grudnia 1991 r. W myśl art. 72 tego projektu sąd mógł warunkowo zawiesić wykonanie zakazu w sytuacji, gdy odstępował od wymierzenia kary albo warunkowo zawieszał jej wykonanie, przy czym zastosowanie tej instytucji było ograniczone do przypadków fakultatywnego orzeczenia zakazu. Do projektu tego nawiązał R.A. Stefański, który również postulował wprowadzenie warunkowego zawieszenia tego środka karnego. Przedstawił on jednak bardziej szczegółowe rozwiązanie w tym zakresie¹¹. Nie tracąc z pola widzenia propozycji przedstawionej przez cytowanego autora, można pokusić się w tym miejscu o zaproponowanie następującego rozwiązania:

- warunkowe zawieszenie wykonania kary mogłoby dotyczyć zakazu prowadzenia pojazdów nieprzekraczającego 2 lat, pod warunkiem że byłoby to wystarczające dla ochrony bezpieczeństwa w komunikacji;
- zawieszenie wykonania następowaloby na okres próby od 2 do 5 lat (przy obecnym ustawowym wymiarze zakazu) i biegłoby od uprawomocnienia się orzeczenia;
- zawieszając wykonanie zakazu, sąd mógłby nałożyć na skazanego odpowiednie obowiązki probacyjne, np. mógłby zobowiązać skazanego do wzięcia udziału w szkoleniu z przepisów ruchu drogowego w określonym zakresie lub do odbycia jazdy z instruktorem w określonej liczbie godzin;
- odwołanie warunkowego zawieszenia zakazu prowadzenia pojazdów w trybie fakultatywnym powinno mieć miejsce, jeżeli skazany

¹⁰ Ustawodawstwa niektórych państw Europy Zachodniej przewidują możliwość warunkowego zawieszenia tego środka karnego, np. we Francji możliwe jest zawieszenie prawa jazdy na okres 5 lat i to z zastrzeżeniem możliwości dopuszczenia przez sąd prawa do korzystania z niego dla celów związanych z wykonywaniem zawodu. Warto dodać, iż wprowadzenie warunkowego zawieszenia wykonania zakazu prowadzenia pojazdów rekomendowała już w 1971 r. Rada Europy (por. K. Poklewski-Kozieł, Francja, [w:] *Prawo karne niektórych państw Europy Zachodniej*, pod red. S. Frankowskiego, Warszawa 1982, s. 48–50).

¹¹ R.A. Stefański, *Model normatywny zakazu prowadzenia pojazdów w projekcie kodeksu karnego*, WPP 1992, z. 1–2, s. 85. Por. również J. Kulesza, *Aktualne problemy wymiaru kar dodatkowych utraty praw*, Pal. 1987, nr 10–11, s. 193–194.

w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, a w szczególności, gdy popełnia inne przestępstwo niż komunikacyjne lub uchyla się od nałożonych obowiązków probacyjnych;

- odwołanie warunkowego zawieszenia zakazu w trybie obligatoryjnym powinno następować w razie popełnienia kolejnego przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji;

- zarządzenie wykonania zakazu prowadzenia pojazdów mogłoby nastąpić w ciągu 6 miesięcy od zakończenia okresu próby; jeżeli w tym czasie warunkowe zawieszenie nie zostałoby odwołane – skazanie w zakresie tego środka karnego byłoby uznane za niebyłe.

Nie trzeba nikogo przekonywać, iż w odniesieniu do tych sprawców przestępstw komunikacyjnych, wobec których nie zachodzi potrzeba ich eliminacji z ruchu, choćby nawet krótkotrwała, wystarczy poprzestanie na samej tylko możliwości wykonania zakazu prowadzenia pojazdów, które, jak się wydaje lepiej będzie realizować pozostałe elementy (tj. poprawę i odstraszenie) szczególnoprewencyjnego oddziaływania tego środka karnego. Należy bowiem sądzić, iż sama groźba utraty uprawnień do prowadzenia pojazdów wzbudzi w sprawcach przestępstw komunikacyjnych określone refleksje. Ugruntuje w ich psychice poczucie odpowiedzialności, jaką jednostka ponosi za własne zachowanie, w szczególności za posługiwanie się nowoczesną techniką, która niesie za sobą zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego, uświadomi im skutki ich zachowania się, znaczenie szkody społecznej, jaką spowodowali i krzywdy, jaką wyrządzili ofiarom zdarzenia komunikacyjnego. W stosunku do sprawców przypadkowych, co do których, jak wskazano powyżej, nie zachodzi bezwzględna konieczność odsunięcia ich od udziału w ruchu, instytucja warunkowego skazania stanowić będzie swobodnego rodzaju przestrożę, udzieloną w celu uczynienia ich bardziej ostrożnymi na przyszłość. Stwarzając skazanemu szansę na łagodniejsze potraktowanie, będzie mobilizować go do właściwego zachowania, a w szczególności do przestrzegania porządku prawnego oraz sumiennego wykonywania orzeczonych obowiązków probacyjnych. Potencjał wychowawczy związany z tą instytucją jest tu dodatkowo wsparty wyznaczeniem okresu próby i w związku z tym możliwością odwołania i zarządzenia wykonania nieodbytego środka karnego w przypadku niepomyślnego jej przebiegu, a więc naruszenia lub złamania przez ska-

zanego określonych warunków. W odniesieniu do sytuacji, w której może dojść do zarządzenia wykonania zakazu prowadzenia pojazdów, zwraca uwagę przesłanka „rażącego naruszenia porządku prawnego”, której szczególnym przejawem jest popełnienie każdego innego przestępstwa aniżeli komunikacyjne, to ostatnie bowiem, zgodnie z przedstawioną propozycją, powinno skutkować obligatoryjnością zarządzenia wykonania tego środka karnego lub też uchylanie się od nałożonych obowiązków probacyjnych. Takie rozwiązanie wydaje się logiczne, jeśli zważy się, iż jedną z przesłanek zastosowania instytucji warunkowego zawieszenia wykonania zakazu prowadzenia pojazdów ma być uznanie jej za reakcję wystarczającą dla ochrony bezpieczeństwa w komunikacji, w szczególności poprzez zapobieżenie powrotowi do tego rodzaju przestępczości. Popełnienie w okresie próby kolejnego przestępstwa, w tym zwłaszcza komunikacyjnego, oznaczać będzie na ogół, iż sankcja warunkowo zawieszona nie spełniła wobec skazanego pokładanych nadziei. Co więcej, stanowić będzie przejaw szczególnie drastycznego naruszenia warunków próby.

Z reguły instytucja ta miałaby zastosowanie w wypadkach tzw. „mniejszej wagi”; obejmowałaby zakaz prowadzenia pojazdów wymierzony w dolnych granicach ustawowego zagrożenia, który nie przekraczałby 2 lat. Warunkowe zawieszenie wykonania zakazu mogłoby rzecz jasna następować tylko w sytuacji, w której sąd doszedłby do przekonania, na podstawie całokształtu okoliczności sprawy, że pomimo niewykonania tego środka karnego skazany nie powróci ponownie na drogę przestępstwa popełnionego w związku z posiadanymi uprawnieniami. Pewną wartość prognostyczną mogłaby mieć tutaj przykładowo okoliczność, iż zdarzenie komunikacyjne miało charakter przypadkowy, jego skutki były niewielkie, osobowość skazanego, jego dotychczasowy tryb życia i sposób prowadzenia pojazdów zasługiwałyby na uznanie, prowadzenie pojazdów było źródłem utrzymania, a stopień naruszenia zasad bezpieczeństwa ruchu nie był rażący¹². Decyzja o niewykonaniu zakazu prowadzenia pojazdów musiałaby zatem opierać się na stwierdzeniu, że skazany również w przyszłości będzie przestrzegał porządku prawnego oraz prezentował pożądaną

¹² Patrz głos w dyskusji A. Bachracha na konferencji naukowej zorganizowanej przez Komitet Nauk Prawnych PAN w dniach 4–6 maja 1970 r. w Warszawie – *Problemy nowego prawa karnego*, Ossolineum 1973, s. 110 ze zm.

postawę społeczną. W związku z tym nie zachodzi potrzeba krępowania go ograniczeniami wynikającymi z zastosowania tego środka karnego.

Istotne jest także to, iż wskazana forma orzekania zakazu nie będzie powodować oderwania skazanego, co do którego nie zachodzi potrzeba interioryzacji przez niego zasad bezpieczeństwa ruchu, od praktyki prowadzenia pojazdów, a co za tym idzie nie pogorszy jego dotychczasowego warsztatu w tym zakresie. Prowadzenie pojazdów mechanicznych jest rzemiosłem, które jak wiadomo, wymaga ustawicznego praktykowania i przystosowania do zmieniających się warunków ruchu: nowych faktów i nowych regulacji prawnych. W konsekwencji powstrzymywanie się od wykonywania tego rzemiosła, nie może wpłynąć na podwyższenie kwalifikacji kierowcy, a niekiedy nawet działa wręcz odwrotnie¹³. Skazany musi najczęściej od początku przygotować się do prowadzenia pojazdów. Nie należy też poddawać się złudzeniu, że przejście przez kierowcę ponownego egzaminu (por. art. 114 pkt 2 lit. b p.r.d.¹⁴) skompensuje ubytki w jego doświadczeniu i sprawności. Egzamin taki jest bowiem sprawdzianem wiadomości i umiejętności, ale na poziomie elementarnym. Wymagania egzaminacyjne sprowadzają się zatem do minimum umiejętności w normalnych warunkach, przy pełnej koncentracji egzaminowanego. Tymczasem do zdarzeń w ruchu dochodzi z reguły w warunkach odbiegających od normy bądź w związku z odwróceniem uwagi kierowcy.

Na przykładzie tych kilku uwag, dotyczących postulatu wprowadzenia do ustawy karnej przepisu przewidującego możliwość warunkowego zawieszenia wykonania zakazu prowadzenia pojazdów, widać, iż wskazana forma orzekania kary w odniesieniu do tego środka karnego odznaczałaby się wieloma walorami. Zawieszenie wykonania zakazu prowadzenia pojazdów oznaczałoby co prawda rezygnację z tego środka karnego. Mając wszakże na uwadze, iż jest to jednak rezygnacja warunkowa, można sądzić, że instytucja ta właśnie poprzez swoją warunkowość mogłaby wpływać dodatnio na ukształtowanie postawy skazanego. To mobilizujące, a zarazem dyscyplinujące działanie warunkowego skazania, można

¹³ Tak A. Bachrach, *Przestępstwa drogowe w projekcie kodeksu karnego*, PiP 1969, z. 1, s. 72.

¹⁴ Ustawa z dn. 20.06.1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, Dz.U. Nr 98, poz. 602 ze zm.; tekst jedn. Dz.U. z 2003 r., Nr 58, poz. 515.

by zresztą dodatkowo wesprzeć zobowiązaniem skazanego – w stosunku do którego orzeka się ten środek karny – do odbycia szkolenia lub stosownej praktyki w ramach kursu nauki jazdy. Przede wszystkim jednak warunkowe zawieszenie wykonania zakazu prowadzenia pojazdów zapobiegałoby utracie przez skazanego umiejętności prowadzenia pojazdów, tak jak to musi działać się przy rzeczywistym wykonaniu tego środka karnego. Trzeba bowiem stale mieć w pamięci, iż zakaz prowadzenia pojazdów należy stosować w taki sposób, aby z jednej strony skazany odczuł jego dolegliwość proporcjonalnie do stopnia zawinienia, z drugiej zaś, by pozostał kierowcą i to niewiele mniej sprawnym aniżeli w chwili ukarania, gdyż leży to w interesie społecznym. Trudno zaprzeczyć, iż temu wymaganiu czyni zadość proponowana instytucja.

Rozważając kwestię rozszerzenia systemu środków penalnych orzekanych obok kar lub zamiast nich, o warunkowe zawieszenie wykonania zakazu prowadzenia pojazdów czy szerzej środków karnych, w charakterze ogólnej refleksji należy na zakończenie tych uwag dodać, iż instytucja ta nie może być reakcją stosowaną rutynowo. Organ orzekający sięgając po warunkowe zawieszenie wykonania środków karnych, nie może zatem pomijać podstawy faktycznej dodatniej prognozy kryminologicznej, ignorować „potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa”, którą na mocy art. 56 k.k. także i tu należy uwzględnić, choć zostało to w kodeksie karnym zakamuflowane i może uchodzić uwagi sędziów. W przeciwnym razie mogą pojawić się poważne wątpliwości o realność i skuteczność przeciwdziałania przestępczości. Nie można bowiem pomijać faktu, iż częste rezygnowanie z kary oraz środka karnego, nawet jeśli jest warunkowe, może mieć – i z reguły ma – negatywny wpływ na potencjalnych sprawców przestępstw. Jeżeli prawo ma rzeczywiście organizować życie społeczne, jak to jest jego zadaniem, to musi być stosowane i to konsekwentnie¹⁵. W rezultacie, jeżeli prawo przewiduje za przestępstwo karę lub środek karny, to trzeba je stosować, rezygnacja zaś z nich może być wyjątkowa, oparta na solidnych podstawach, w żadnym razie nie może stać się regułą.

¹⁵ L. Tyszkiewicz, *Aktualne problemy i kierunki polityki penalizacyjnej w Polsce* (maszynopis powielony), s. 14.